

Lonsdalejongeren: wie zijn ze en wat doet men eraan?

Anton van Wijk & Eric Bervoets

Dit artikel is gepubliceerd in: Wijk, A.Ph. van & Bervoets. E.A.J. (2007). Lonsdalejongeren: wie zijn ze en wat doet men eraan. *Tijdschrift voor de Politie*, 5, 27-32.

Lonsdalejongeren en Marokkaanse jongeren zijn in 2004 met elkaar op de vuist gegaan in Venray. Aanleiding voor de vechtpartij is een incident eerder op de dag, waarbij een Lonsdalejongere een steen zou hebben gegooid naar een Marokkaanse vrouw. Een paar maanden na dat incident gooien enkele mannen met bierflessen naar een moskee. Dat gebeurt terwijl er veel Lonsdalers buiten lopen die wachten totdat zij het jongerencentrum binnen mogen. In een uitzending van *Premtime* in januari 2005 wordt gezegd dat een groep van 400 extreemrechtse jongeren zich verzameld heeft rond dat jongerencentrum in Venray. De Politieacademie heeft een uitgebreid onderzoek gedaan naar het Lonsdaleverschijnsel, niet alleen in Venray, maar ook in Zoetermeer en Aalsmeer.¹

Lonsdale in de media

Bovenstaande gebeurtenissen in Venray zijn geen uitzondering. Ook in andere plaatsen in Nederland zijn sinds de moord op Pim Fortuyn en Theo van Gogh diverse confrontaties geweest tussen zogenoemde Lonsdalejongeren en allochtonen. Het beeld dat de media uitdragen, is dat het veelal gaat om jongeren met een specifiek uiterlijk vertoon, die zich misdragen ten opzichte van allochtonen, maar ook op andere gebieden afwijkend gedrag vertonen en een potentiële doelgroep vormen voor rechtsextremistische organisaties.

Het Lonsdalevraagstuk duikt op in de berichtgeving omstreeks 2001-2002, met een concentratie van berichten in 2004 en 2005. In de dagen vlak na de moord op Van Gogh werden moskeeën in brand gestoken of pogingen daartoe ondernomen. Moslims werden lastiggevallen op straat en in Uden ging een Turks-islamitische school in vlammen op. In de buitenlandse pers werd vol ongeloof gereageerd op de gebeurtenissen. Nederland was zijn reputatie van tolerant, multicultureel gidsland kwijt.

Afgaande op de mediaberichten hebben Lonsdalers de reputatie zich haatdragend op te stellen jegens allochtonen en sommige jongeren zouden regelrechte rechts-extreme sympathieën hebben. Er is al veel geschreven over het zogenaamde Lonsdaleverschijnsel. Ook zijn Lonsdalers veelvuldig geportretteerd in allerlei televisieprogramma's. Het beschikbare materiaal over Lonsdalejongeren is veelal verhalend en impressionistisch, waarbij het stereotype beeld van 'de Lonsdaler' centraal staat (kaal hoofd, bomberjack, kisten). In dit hoofdstuk gaan we na wat de kenmerken en achtergronden zijn van de Lonsdalers. We beschrijven enkele kenmerken van gezinnen waaruit de jongeren

komen, vrienden, alcohol en drugsgebruik en opvattingen over andere bevolkingsgroepen. Tevens gaan we in op de aanpak van de Lonsdaleproblematiek door instanties als gemeente, welzijnsinstellingen en politie.

Onderzoek

Het onderzoek naar het Lonsdaleverschijnsel heeft zich afgespeeld in Venray, Zoetermeer en Aalsmeer, steden die in de media, soms veelvuldig, in verband zijn gebracht met conflicten tussen Lonsdalers en allochtonen. Door drie verschillende steden te nemen, waren wij in staat om vergelijkingen te maken en op zoek te gaan naar patronen in zowel de kenmerken en achtergronden van de Lonsdalejongeren, als de aanpak door instanties als politie, gemeente en welzijn.

In totaal zijn er in de 3 onderzoekssteden 127 Lonsdalejongeren onderzocht door middel van verschillende gestandaardiseerde vragenlijsten. De vragen hadden onder meer betrekking op gezinskenmerken, alcohol- en drugsgebruik, school, werk en gepleegde strafbare feiten. Om zicht te krijgen op de persoonlijkheidskenmerken van de jongeren is tevens een psychologische test afgenomen. Tot slot is de jongeren gevraagd hoe zij denken over verschillende groepen inwoners in Nederland, waaronder allochtonen, joden, zwervers en homoseksuelen. Ook is gevraagd naar het toepassen van geweld en rechtvaardigingen daarvoor. De vragen zijn vertaald uit het Duits en maken onderdeel uit van een breder opgezette studie naar rechtsextremisme in Duitsland.² Deze vragenlijst is bij wijze van vergelijk ook afgenomen bij de groep van 49 jongeren die van een andere muzieksoort houden dan hardcore, namelijk metal.

Verder zijn interviews gehouden met de jongeren zelf en vertegenwoordigers van instanties. Ook zijn mediaberichten bekeken en is veldwerk uitgevoerd.

Lonsdalejongeren: homogene groep?

Door de vele berichten in de media is het beeld ontstaan dat Lonsdalers en extreemrechtse jongeren een homogene groep zouden vormen. Het zouden manifestaties zijn van een en dezelfde jeugdcultuur. Jongeren met een kaal hoofd en/of een bomberjack aan, zijn *dus* ook extreemrechts. Dat blijkt in de praktijk genuanceerder te liggen. Uit het onderzoek komt naar voren dat de Lonsdalers de hardcoremuziek als gemeenschappelijke noemer kennen. Lonsdalers zijn in feite hardcorejongeren, maar niet elke hardcoreliefhebber is gekleed als Lonsdaler. Sommige hardcorejongeren (waaronder sommige Lonsdalers) staan open voor opvattingen die als rechts-extreem kunnen worden betiteld, bijvoorbeeld dat buitenlanders het land moeten worden uitgezet, maar dat geldt niet voor allemaal. Er zijn ook hardcorejongeren die zichzelf als 'links' zien. Een zeer beperkt deel van de 'rechtse' groep maakt deel uit van extreemrechtse organisaties zoals de Nederlandse Volksunie (NVU) en verspreiden via de politieke weg hun denkbeelden en opvattingen. Het is echter niet zo dat alle rechts-extreme jongeren ook tot de hardcore- of

Lonsdale-scene zijn te rekenen. Wat in de media vaak wordt aangeduid als Lonsdalejongeren is in werkelijkheid een zeer divers verschijnsel.

Problemen rond Lonsdalejongeren

Uit mediaberichten en sommige eerdere publicaties komt naar voren dat Lonsdalejongeren een problematische groep vormen. Zij zouden uit problematische gezinnen komen, veel drugs gebruiken, zich schuldig maken aan antisociaal en crimineel gedrag en er rechts-extreme ideeën op nahouden en soms daarnaar handelen. Het uitgevoerde onderzoek kan dat beeld op bepaalde punten nuanceren en aanvullen.

Achtergrondkenmerken

Uit zowel de vragenlijsten als de interviews in ons onderzoek komt verder naar voren dat de onderzochte hardcorejongeren over het algemeen niet uit gebroken gezinnen komen. De ouders werken en zijn niet per definitie in de lagere sociaaleconomische inkomensgroepen te vinden. Er heerst onder de jongeren een groot arbeidsethos. Weliswaar hebben sommige jongeren contacten met de hulpverlening (gehad), maar dat is geen regel. Met het problematische karakter van de thuissituatie van de Lonsdalejongeren lijkt het dus wel mee te vallen, althans in de steden Venray, Zoetermeer en Aalsmeer.

De hardcorejongeren gebruiken vaak en veel alcohol. Sommige jongeren drinken de hele week en zijn regelmatig dronken. Anderen beperken het alcoholgebruik voor en tijdens het uitgaan en in de weekenden. Het drugsgebruik onder de jongeren is fors. Het gaat daarbij om soft- en harddrugs (cocaïne, speed en xtc). Verschillende jongeren zijn al op jonge leeftijd begonnen. In een aantal gevallen kan worden gesproken van verslaving.

In veel publicaties en mediaberichten wordt een relatie gelegd tussen hardcorejongeren en crimineel gedrag. Systematisch en vergelijkend onderzoek ontbreekt zoals gezegd echter. Uit het onderzoek in de drie gemeenten komt naar voren dat de hardcorejongeren qua criminaliteit nauwelijks afwijken van andere jongeren. Het betreft hier onder meer vernielingen en vermogensdelicten. Het gaat dus zeker niet om harde kernjongeren, die stelselmatig ernstige delicten plegen. Hardcorejongeren begaan wel meer geweldsdelicten, zoals vechten in groepsverband en individueel vechten waarbij gewonden vallen. Mogelijk dat het alcohol- en drugsgebruik hierin een faciliterende rol spelen.

Extreemrechts?

De vraag is of hardcorejongeren als extreemrechts zijn te bestempelen. In de eerste plaats hangt dat van de definitie af. Over wat racistisch, extreemrechts of rechts-radicaal is, bestaat geen eenduidige opvatting in de literatuur. Van Donselaar (2005)³ spreekt in dit verband over 'preciezen' en 'rekkelijken'. De eerste categorie hanteert strikte definities en de tweede categorie gebruikt verhoudingsgewijs ruimere definities van welke fenomenen tot racisme en

extreemrechts moeten worden gerekend. De 'preciezen' leggen bijvoorbeeld de nadruk op het racistische karakter van bepaalde uitspraken ('allochtonen behoren tot een inferieur ras'). Bij de 'rekkelijken' vallen uitspraken als 'Ik zeg niet dat Nederland vol is, maar het is wel druk' onder de noemer van rechts-extreem. De rekkelijken betogen dat hun bredere definities eerder recht doen aan de sociale werkelijkheid en daarmee het gevaar wordt tegengegaan dat de problemen worden 'weg gedefinieerd'. Racistisch en extreemrechtse opvattingen kunnen immers ook worden gebracht in verhullende boodschappen.

De onderzochte hardcorejongeren oordelen met name negatief over buitenlanders, zo blijkt uit de antwoorden die de jongeren zelf hebben gegeven op de gestelde vragen daaromtrent. Een overgroot deel vindt bijvoorbeeld dat er in Nederland te veel buitenlanders wonen, dat die een belasting vormen voor de verzorgingsstaat en zij vinden dat buitenlanders moeten worden teruggestuurd als de werkloosheid toeneemt. Zij lijken geen onderscheid te maken tussen Antilianen die de Nederlandse nationaliteit bezitten en andere allochtonen. Een groot deel van de jongeren voelt zich door de aanwezigheid van moslims een vreemde in eigen land en vindt dat moslims geen toegang zouden mogen hebben tot Nederland. Nieuwkomers in Nederland moeten met minder tevreden zijn en hebben minder rechten dan degenen die hier al langer wonen. De meerderheid van de jongeren oordeelt ook negatief over daklozen, die onaangenaam zijn, niet willen werken en uit het winkelcentrum moeten worden geweerd. Een relatief groot deel van de jongeren heeft negatieve opvattingen over joden. De bereidheid om – ongeacht tegen wie – geweld te gebruiken onder de jongeren is groot.

Verklaringen

Als aan de hardcorejongeren wordt gevraagd of zij zichzelf als rechts-extreem of rechts-radicaal zien, volgt vrijwel altijd een ontkennend antwoord. Zij vinden zichzelf over het algemeen gematigd in hun opvattingen, omdat 'heel Nederland er net zo over denkt' als zij, in de woorden van de jongeren. Niettemin scoren zij hoog op de items die blijkens de rekkelijke definitie betrekking hebben op xenofobe en rechtspopulistische opvattingen. Een mogelijke verklaring is wat Van Donselaar & Rodrigues (2002)⁴ het aanpassingsdilemma noemen. In de beleving van de jongeren wordt de kwalificatie van extreemrechts geassocieerd met een politieke stroming die terug te voeren valt op (neo)nazistisch gedachtegoed, WO-II, concentratiekampen enzovoort. Daarmee wil de meerderheid van de onderzochte jongeren zich niet affichereren. En de jongeren die geen moeite hebben met nazi-symboliek, passen zich aan de omgeving aan om negatieve en afwijzende reactie van anderen te voorkomen. Een voorbeeld is een jongere die het hakenkruis afdoet als hij naar zijn oma gaat (zij heeft WO-II meegemaakt) en de jongeren die elkaar de Hitlergroet brengen als zij zich onbespied wanen. In die laatste voorbeel-

den kunnen we spreken van verhullingsmechanismen: verhulling richting buitenwereld versus openlijk uiting van mening in besloten gemeenschap. Door zich bijvoorbeeld nationalist te noemen, plaatsen de jongeren zich buiten die beladen (politieke) gedachtewereld. Dat is veiliger en roept minder negatieve reacties op. Op die manier definiëren de jongeren iets wat geen (beladen) geschiedenis heeft. Bepaalde opvattingen worden door het 'zware' referentiekader van de WO-II als het ware gedempt en verhullend gebracht. Bovendien willen jongeren nu eenmaal als normaal overkomen en ze zullen niet snel het predicaat 'extreem' of 'afwijkend' op zichzelf plakken.

Verder kan de hardcorecultuur een factor van betekenis zijn. Jongeren die zich tot die cultuur voelen aangetrokken, hebben bij voorbaat al een bepaald beeld over hoe de hardcorejongeren denken en zich (moeten) gedragen. De normen binnen de groep hebben betrekking op kleding, haardracht, taalgebruik, stromingen binnen de hardcoremuziek en opvattingen over buitenlandse. Eenmaal deel uitmakend van de groep gaat de groepssocialisatie door en wordt dat beeld bevestigd, versterkt en geïnternaliseerd. De hardcorejongeren, zo blijkt uit het onderzoek, die het meest blijf geven van vijandigheid jegens andere bevolkingsgroepen, rechts-populistische ideeën aanhangen en een grotere bereidheid tonen om geweld te gebruiken, zijn vooral te vinden in de uitgaansscene. Ze maken deel uit van een subcultuur waarin drank, geweld en ander 'acting out'-gedrag centraal staan. Het gedachtegoed dat hier uitgedragen wordt, is wellicht eerder een vorm van antisociaal gedrag dan dat het een duidelijke politieke basis heeft. Het is immers een bekend gegeven dat jongerengroepen in het algemeen vaak de confrontatie aangaan met elkaar, ongeacht hun etniciteit of politieke idealen. Jongeren gaan, bij het zoeken en vormen van hun identiteit, graag om met gelijkgestemden en vertonen daarin groepsgegedrag waarin zij zich conformeren aan de codes binnen een groep en zich afzetten tegen andere groepen.

Wervingsstrategieën onder hardcorejongeren worden zeker toegepast door extreemrechtse organisaties, ook in de onderzoekssteden, maar lijken slechts bij enkelen echt aan te slaan. Deze jongeren stappen ook niet zozeer uit politieke overtuiging in de extreemrechtse organisaties als de Nederlandse Volksunie (NVU) of het Verenigd Nederlands Arisch Broederschap (VNAB), maar gaan bijvoorbeeld mee met een vriend en vinden de bijeenkomsten vooral gezellig. Als ze op een moment geen drugs meer mogen gebruiken, gaan ze niet meer naar de bijeenkomsten. Vanwege meningsverschillen over de besteding van tijd en geld klikt het niet altijd tussen hardcorejongeren en extreemrechtse groepen. Het lidmaatschap van bijvoorbeeld de NVU kan daardoor beperkt zijn tot een eenmalige betaling van de contributie. Uiteraard zijn er uitzonderingen, ook binnen de hardcoregroepen, maar die lijken beperkt tot een aantal individuen die aansluiting zoekt bij meer georganiseerde vormen van extreemrechts en op den duur lid worden en blijven van deze organisaties en partijen. Bij hen gaat het wel om de politieke boodschap. Sommige jongeren richten eigen groepen op die beter bij hun bele-

vingswereld (zonder verbod van alcohol en drugsgebruik) aansluiten. In bepaalde gevallen hebben die groepen een duidelijk extreemrechts karakter, zoals Jeugd Storm Nederland en Sieg Heil Siddeburen.

Beleid en aanpak

De aanpak van het Lonsdalevraagstuk door de veiligheidspartners in de gemeenten Venray, Zoetermeer en Aalsmeer kenmerkt zich door een algemene benadering. Het jeugdbeleid is, voor zover aanwezig, in nogal algemene termen geformuleerd en niet of nauwelijks specifiek gericht op hardcorejongeren. Gemeenten, maar ook bijvoorbeeld jongerenwerkers behandelen het 'Lonsdalevraagstuk' in termen van reguliere jeugdproblematiek, bijvoorbeeld overlast of criminaliteit. In Venray, waar een jongerencentrum was gevestigd waar veel hardcorejongeren kwamen, is bewust gekozen voor een algemene benadering van de jeugdproblematiek. Het centrum is inmiddels gesloten en hardcorejongeren moeten gebruik maken van algemene voorzieningen.

Naast het gegeven dat het 'Lonsdaleverschijnsel' van tamelijk recente datum is, kan het uitblijven van een specifieke aanpak ook te maken hebben met de vrees om het imago van het dorp of de stad nadelig te beïnvloeden door de (vermeende) associaties met extreemrechtse denkbeelden. Het is met andere woorden geen reclame om als 'Lonsdalegemeente' bekend te staan. Daarnaast wil bijvoorbeeld een gemeentebestuur niet dat 'Lonsdalejongeren' specifieke aandacht krijgen, omdat het gevaar is dat extreemrechtse groeperingen hiervan misbruik zouden maken om hun ideeën te etaleren, zoals demonstraties van de NVU in Zoetermeer. Het is duidelijk dat eventuele problemen daarmee kunnen worden gebagatelliseerd of onvoldoende op hun waarde worden geschat. Soms kunnen incidenten leiden tot veel media-aandacht waardoor een gemeentebestuur niet langer meer de problemen kan ontkennen en een specifieke aanpak voor hardcorejongeren ontwikkelt, zoals dat recent in Zoetermeer is gebeurd. Het gaat er om *hoe* een overheidsinstantie het probleem *wil* zien.

Voor overheidsinstanties kan het 'Lonsdalevraagstuk' zowel een veiligheidsprobleem als een radicaliseringdimensie hebben. Een deel van de hardcorejongeren vestigt de publieke aandacht op zich vanwege bepaalde xenofobe uitingen en interetnische spanningen. Rechtsradicale uitingen worden nog immer geassocieerd met de Duitse bezetting en de jodenvervolgung. De (vermeende) politieke dimensie van deze jeugdcultuur ligt erg gevoelig in de Nederlandse samenleving. De definiëringkwestie (veiligheidsprobleem of radicaliseringprobleem) kan ertoe leiden dat een gezamenlijke aanpak lastig is, doordat politie en jongerenwerkers zich minder laten leiden door de politieke gevoeligheid dan een gemeentebestuur.

Een belangrijke rol is weggelegd voor de media. Zij hebben regelmatig bericht over 'Lonsdalejongeren' en vaak in negatieve zin. Het gevaar van alle hardcorejongeren over een kam scheren, ligt dan zeker op de loer. Soms ma-

ken veiligheidspartners gebruik van de media om het negatieve beeld te bevestigen. Zo heeft de gemeente Venray diverse malen de associatie gelegd tussen Lonsdale, extreemrechtse denkbeelden en de incidenten.

Als een van de veiligheidspartners heeft de politie een signalerende functie en krijgt ze vaak als een van de eersten te maken met bepaalde maatschappelijke ontwikkelingen onder jongeren. Dat geldt ook voor het 'Lonsdalevraagstuk'. Jeugdgroepen op straat – ook de minder problematische – komen vroeg of laat in contact met politiemensen; of dat nu is vanwege een overlastmelding door omwonenden of omdat politiemensen willen weten welke jeugdgroepen er in hun werkgebied zijn, waar ze zich ophouden en wat ze er uitspoken. Het is belangrijk dat de politie zicht krijgt en houdt op de groep en de individuele jongeren om eventueel dreigende ontsporingen vroegtijdig te signaleren. Bij sommige problematische jeugdgroepen is een gezamenlijke aanpak noodzakelijk waardoor de betrokkenheid van andere instanties gewenst is. Denk aan de gemeente, justitie, jongerenwerk, scholen en bijvoorbeeld de (jeugd)hulpverlening.

Wanneer een probleem met jongeren 'te groot' en onbeheerbaar wordt voor de politie, dan zullen politiemensen proberen dat jeugdprobleem te agenderen bij die andere instanties. Wijkagenten en politiechefs spelen daarbij een grote rol, omdat zij in hun netwerk vaak beschikken over vertegenwoordigers van die andere instanties, ofwel de 'politiepartners'. Een politiechef heeft bijvoorbeeld geregeld overleg met 'zijn' burgemeester of licht het politiebeleid toe in de gemeenteraad en een wijkagent heeft veelal contact met jongerenwerkers en ambtenaren van bepaalde gemeentelijke afdelingen en (jeugd)hulpverleners. Het agenderen van het 'Lonsdalevraagstuk' door de politie is vaak geen gemakkelijk karwei, omdat het, zoals gezegd, niet alleen een veiligheidsdimensie heeft. Over wat de beste manier is om problematische hardcorejongeren aan te pakken, is soms binnen de politieorganisatie geen overeenstemming. Waar sommige politiemensen veel heil zien in bijvoorbeeld het gericht informatie verzamelen over groepen jongeren en individuen, daar zijn anderen van mening dat een eigen ruimte voor 'Lonsdalejongeren' het politietoezicht kan vergemakkelijken. Capaciteitsproblemen en de toewijzing van de schaarse middelen aan prioriteiten blijken in de politiepraktijk een groot obstakel. Waar bijvoorbeeld in Zoetermeer de wijkagent fungeert als een soort doelgroepenagent, is de jeugdcoördinator in Venray vooral belast met rechetaken en het draaien van surveillancediensten.

Aandachtspunten bij beleid en aanpak

Als we spreken over de aanpak van het 'Lonsdaleprobleem' dan is de eerste vraag of het wel een probleem is in termen van criminaliteit of veiligheid en zo ja, of dat ook direct te maken heeft met het feit dat jongeren zich op een of andere manier afficheren met Lonsdale, hardcoremuziek enzovoort. Door de

veiligheidspartners zou goed moeten worden nagedacht over de noodzaak en wenselijkheid van een specifiek op hardcorejongeren gericht beleid en wat het aangrijpingspunt daarvoor zou moeten zijn. Daarbij komt dat met de term Lonsdalejongeren mogelijk een deel van de beoogde doelgroep buiten beeld valt, omdat sommigen jongeren zich niet (meer) aan het merk Lonsdale willen verbinden. Als het primair gaat om (vermeende) politieke overtuigingen en als die worden toegeschreven aan een groep 'Lonsdalers', dan bestaat het gevaar van stigmatisering. Centrale vraag is in hoeverre een specifiek beleid bijdraagt aan de polarisering tussen bevolkingsgroepen. Signalen van radicalisering van jongeren moeten vanzelfsprekend worden opgevangen door instanties. Dit vergt een goed en actueel beeld van de groepen en individuele jongeren.

De vraag kan ook worden gesteld in hoeverre een generiek beleid en een algemene aanpak recht doen aan de specifieke jeugdcultuur van de hardcorejongeren. Deze jongeren voelen zich niet thuis in de reguliere voorzieningen en zullen eigen ontmoetingsplaatsen creëren, met als gevolg dat de jongeren uit het zicht van de instanties verdwijnen. Als het gaat om specifieke voorzieningen voor deze jongeren, bijvoorbeeld een eigen buurthuis, is de afweging of de voordelen van het zicht hebben op de groep, contacten en de informatiebronnen opwegen tegen de mogelijke onderlinge negatieve beïnvloeding in termen van mogelijk verdere radicalisering.

Wellicht is het grootste effect van interventies te vinden in de combinatie van een algemene en een specifieke aanpak. De algemene aanpak zou zich dan moeten richten op het eventuele veiligheidsprobleem van bepaalde groepen en jongeren. Het specifieke deel van de aanpak zou vooral bedoeld zijn om in te grijpen in (zich ontwikkelende) extreemrechtse opvattingen en gedragingen van jongeren. Dit laatste stelt uiteraard de nodige eisen aan de professionals, bijvoorbeeld hoe herken je dat, welk gewicht moet daaraan worden toegekend, hoe ga je hiermee om enzovoort?

Besluit

Een deel van de jongeren die van hardcore houdt, gaat als Lonsdalers gekleed, een deel echter ook niet. De term Lonsdaler dekt dan ook niet de hele lading. Beter is het te spreken van hardcorejongeren of nieuwe gabbers. Van een problematische gezinssituatie van deze jongeren lijkt geen sprake. Kenmerkend is de uitgaanscultuur en drugsgebruik. Van een algemene criminele levensstijl kan niet worden gesproken, wel van geweld en bedreiging. Ze maken deel uit van een subcultuur waarin drank, geweld en drugs centraal staan. Wellicht is dit gedrag te typeren als 'kickgedrag', iets wat we ook zien bij sommige groepen jeugddelinquenten.

Een groot deel van de onderzochte hardcorejongeren oordeelt negatief over andere bevolkingsgroepen, met name moslims. De meesten zien zichzelf echter niet als extreemrechts. De redenen om te kiezen voor een specifiek dan wel een generiek beleid met betrekking tot het 'Lonsdalevraagstuk' kunnen

zeer divers zijn. Het is medeafhankelijk van de plaatselijke omstandigheden, de bereidheid om het eventuele probleem te benoemen en de wijze waarop veiligheidspartners met elkaar kunnen en willen samenwerken. De politie, als een van die partners, heeft niet alleen te maken met het veiligheidsaspect van de problematiek, maar moet ook rekening houden met de politieke lading die het kan hebben binnen een gemeente.

NOTEN

¹ Wijk, A.Ph. van, Bervoets, E.J.A. & Boers, R. (2007). *Trots op Nederland. Achtergronden, kenmerken en aanpak van het Lonsdaleverschijnsel in Venray, Zoetermeer en Aalsmeer*. Elsevier, Den Haag. De publicatie is te bestellen via www.reedbusiness.nl of via de boekhandel.

² Het betreft het onderzoeksproject 'Group Focused Enmity' van het Instituts für interdisziplinäre Konflikt- und Gewaltforschung, Universität Bielefeld. Met dank aan onderzoeksleider prof. dr. W. Heitmeyer voor het verlenen van toestemming om de vragen te vertalen en te gebruiken voor dit onderzoek. Het onderzoek zal ook in andere Europese landen worden uitgevoerd.

³ Donselaar, J. van (2005). *Monitor racisme en extreemrechts. Het Lonsdalevraagstuk*. Amsterdam/Leiden, Anne Frank Stichting/Universiteit Leiden.

⁴ Donselaar, J. van en P. Rodrigues (2002). *Monitor racisme en extreemrechts. Vijfde Rapportage*. Amsterdam: Anne Frank Stichting.